

*„Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe
beruházó Európa”*

HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2011 – 2013.

ZEMPLÉNI TÁJAK HACCS

**Zempléni Tájak
Vidékfejlesztési Egyesület**

3934 Tolcsva, Petőfi u. 36-40.

Tartalomjegyzék

1.	Vezetői összefoglaló.....	3
1.1	A HVS jövőképe	3
1.2	Főbb célkitűzések	3
1.3	A HVS felülvizsgálatának célja	3
1.4	A HVS felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők.....	3
1.5	A HVS felülvizsgálat során elfogadott módosítások.....	4
2.	Helyzetelemzés	5
2.1	A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése	5
2.2	A LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség.....	10
2.3	A LEADER megvalósítás során elért eredmények áttekintése	11
2.3.1	Pályázati eredményeink:	11
2.3.2	Pályázati eredményeink áttekintése:	11
2.4	A HVS felülvizsgálatának indokoltsága.....	14
2.5	SWOT elemzés	15
3.	A HVS.....	19
3.1	A HVS jövőképe	19
3.2	A HVS kapcsolódása a térség szükségleteihez.....	20
3.3	A HVS fő célkitűzései	21
3.4	A HVS intézkedései.....	23
4.	A HVS-val kapcsolatos intézkedések	24
4.1	Nyilvánossági intézkedések, projektötlet-gyűjtés.....	24
4.2	A HVS végrehajtása	24
5.	Mellékletek	25
5.1	A HVS felülvizsgálat során végzett tevékenységek	25
5.2	Pénzügyi táblázatok, forrásallokáció	25
5.3	A nyilvánossági intézkedésekre vonatkozó igazoló dokumentumok	25
5.4	Térképek (a térség természeti, egyéb adottságait bemutató térképek).....	26
5.4.1	Zempléni Tájak LEADER Akciócsoport területe:.....	26
5.4.2	Zempléni Tájak LEADER Akciócsoport védett területei:	27
5.4.3	Zempléni Tájak LEADER Akciócsoport kiemelten védett épített örökségei:.....	28
5.5	Táblázatok (statisztikai adatok összefoglaló táblázatai).....	29
5.6	A térségre vonatkozó egyéb stratégiák listája.....	30
5.7	Fenntarthatósági alapelvek	33

1. Vezetői összefoglaló

1.1 A HVS jövőképe

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálata során az akcióterülethez tartozó települések hosszú távú, fenntartható és fenntartandó fejlesztésére igyekeztünk nagy figyelmet fordítani. Az előregedés lassítása, elvándorlás ütemének csökkentése, a térség felzárkóztatása az elérendő cél.

Stratégiai célunk az életminőség javítása a térség gazdasági és természeti erőforrásaira alapozva vidék-, gazdaság-és vállalkozásfejlesztési programok serkentésével, új munkahelyek teremtésével, a meglévők megerősítésével. A komplexitás érdekében harmonizálást végeztünk az ÚMVP-n kívüli programokkal, melyek társadalmi, gazdasági szempontból forrás kiegészítést eredményeznek.

A lehetőségeken túl azon problémákat – tökehiányos mikro-vállalkozások, munkahelyteremtés vs. munkanélküliség, szakképzetlenség, elvándorlás, térségi szociális helyzet, hátrányos megkülönböztetés – emeltük be megoldási javaslatokkal, melyek jelentős visszahúzó hatással vannak közösségünkre.

A stratégia megvalósítása partnerséget, folyamatos információbiztosítást követel meg a közösség minden tagjától.

1.2 Főbb célkitűzések

A HVS a vidéki gazdasági élet fejlődését a térségi mikro-vállalkozások megerősítésével, munkahelyteremtéssel, innovatív ötletek támogatásával, valamint a kiaknázatlan turisztikai potenciállal kívánja elérni. A stratégia kiemelt szempontja a fenntarthatóság és értékteremtés, valamint az épített és természetes környezet irányított védelme. A településrekonstrukción keresztül hozzájárul a helyi identitás erősítéséhez, kiemelt szempontként kezelve az esélyegyenlőséget, előítéletek oldását.

Főbb célkitűzések a helyi emberek, vállalkozók, vállalkozások által helyben termelt, gyűjtött, előállított termékek preferálása, márkázása, piacra juttatásának segítése.

A helyi potenciálok kibontakoztatása, értékek feltárása, bemutatása, a turisztikához kapcsolódó turisztikai attrakciók kialakítása, versenyképesség növelése.

1.3 A HVS felülvizsgálatának célja

A korábbi HVS elkészülte óta komoly gazdasági és részben társadalmi változások zajlottak az országban és a világban, melyek alól akciócsoportunk tervezési területe sem tudta teljes egészében kivonni magát. A világgazdaságot is megrengető válság hatása elhúzódónak látszik. A térség jövedelemtermelő képessége romlott, a települések környezete ugyan sokat szépült a pályázatok nyomán, azonban munkahelyteremtő beruházások, életképes gazdasági projektek az elvárásokhoz képest alacsonyabb számban valósultak meg.

Ezekre való tekintettel szükséges áttekinteni a HVS-t az új kihívásokhoz, illetőleg a korábbi évek gyakorlati tapasztalatai alapján frissíteni szükséges a stratégiát az eddig is meglévő gazdaságfejlesztési célokra fókuszálva.

1.4 A HVS felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők

A HACS munkaszervezete a HVS 2011. évi felülvizsgálatát a vonatkozó IH közlemény előírásainak megfelelően hirdette meg. A települések polgármestereit, az önkormányzatok munkatársait, elektronikus formában és postai úton, valamint egyes esetekben telefonon

értesítettük a HVS felülvizsgálatról és az abban való részvétel lehetőségéről. A lakosságot az előírt módon, az önkormányzatok közreműködésével a települési hirdetőtáblákon értesítettük, valamint a www.zemplenitajak.hu weboldalunkon és a térségi Zemplén TV képúságában folyamatosan tájékoztatjuk.

A HVS felülvizsgálata során az alábbi intézkedésekkel, rendezvényekkel biztosítottuk a nyilvánosság követelményeit:

- 2011.01.28. Mikóháza, Fórum – HVS közelgő megújítása, jogszabályváltozások, kifizetési kérelmekre vonatkozó tudnivalók
- 2011.02.10. HVS felülvizsgálat indítása, Felhívás közzététele
- 2011.02.18. HACS közgyűlés, HVS felülvizsgálat, TCS választása
- 2011.02.21. Jászapáti, HVS felülvizsgálatához kapcsolódó képzés
- 2011.02.21. Cigánd, Bodrogi Többcélú Kistérségi Társulás ülése – HVS felülvizsgálatának szükségessége, menetrendje ismertetése
- 2011.03.02. Karcsa, Fórum – HVS felülvizsgálatának szükségessége, menete, projektötlet gyűjtés
- 2011.03.02. Mikóháza, Fórum – HVS felülvizsgálatának szükségessége, menete, projektötlet gyűjtés
- 2011.03.03. Sárospatak, Fórum – HVS felülvizsgálatának szükségessége, menete, projektötlet gyűjtés
- 2011.03.04. Sátoraljaújhely, TCS ülés
- 2011.03.09. Sátoraljaújhely, Döntéshozó testületi ülés, HVS I. szakasz jóváhagyása
- 2011.03.10. Sátoraljaújhely, TCS ülés
- 2011.03.18. HVS IH-felé továbbítása

A rendezvényeken jelen voltak a térség érdeklődő szereplői.

Fenti tevékenységünk hatására 2011.03.11-ig 17 projektötlet javaslatot kaptunk, melyek többsége vállalkozóktól és civil szervezetektől érkezett. Az előírt határidőre Tervezői Csoport és Döntéshozó Testületi ülést hívtunk össze a HVS első fejezetének véglegesítésére. A HVS aktuális verzióját weboldalunkon folyamatosan megjelenítettük, a projektötletekről szóló döntéshez a HACS tagságot 2011.03.27-ig összehívjuk.

1.5 A HVS felülvizsgálat során elfogadott módosítások

A HACS elnöksége 2011.03.09-én egyhangúlag megerősítette a HVS fő célkitűzéseit, intézkedéseit. Ezt figyelembe véve a TCS a 2008-2010. időszakban érvényes HVS összes HPME-ét (Helyzet-Probléma-Megoldás-Eredmény elemzését) felhasználta a HVS felülvizsgálat során. Főbb módosítások:

- A HVS szöveges részeinek aktualizálása, átszerkesztése az aktuális előírásoknak megfelelő struktúrába.
- Az eddigi eredmények elemzése.
- *Ugyanazon témájú, szövegű hátrányos és nem hátrányos HPME-k összevonása az egyszerűbb eljárás, vegyes támogatási rangsorok készítésének érdekében.*
- *Új intézkedések, a helyi termék értékesítését segítő támogatások bevezetése a korábbi igényeknek megfelelően.*
- *Kis értékű gazdaságfejlesztési intézkedések beemelése a HVS-be.*
- LEADER rendezvény témájú intézkedés megbontása (kis értékű és HPME szintű), a kis értékű rendezvények egyszerűbb elbírálása érdekében.

Fenti módosítások a stratégiai irányt, a fő célkitűzéseket nem módosítják, a jövőkép megvalósulásához a hatékonyság növelésével (kisértékű pályázatok gyorsabb elbírálása) járulnak hozzá.

2. Helyzetelemzés

2.1 A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése

A térség általános jellemzői

Lakosságszám (2009): 57.087 fő. Ebből LHH-s: 53.997 fő. Nem LHH-s: 3.090 fő.

A Zempléni Tájak Előzetesen Elismert Helyi Közösség 55 települése a szlovák-magyar határ mentén a Hollóháza-Zalkod-Zemplénagárd alkotta háromszögben helyezkednek el.

A helyi közösség kistérségei a természetföldrajzi kettős meghatározottság mellett település-földrajzilag is kettősséget mutatnak. A Hegyköz falvainak képét a hegyvidéki és medencejelleg határozza meg. A Hegyközre az aprófalvak jellemezőek, többségük népessége 500 főnél is kevesebb. A Rétköz, Bodrogköz településeinek szerkezetét a Bodrog és a Tisza közti fekvés határozza meg. A települések a két folyó által szabadon átjárható terület magasabb fekvésű részein alakultak ki. Szerkezetüket tekintve szalagtelkes elrendezés jellemző rájuk, építészetükben keverednek az erdélyi, az alföldi és a felvidéki vonások. Legfejlettebb kistájnak Tokaj-Hegyalja tekinthető, amely UNESCO világörökség kultúrtáj besorolással is büszkélkedhet.

A települések közti kapcsolatok a településföldrajzi adottságok miatt, erősnek mondhatók a térségben, bár az eltérő érdekek mentén feszülő ellentétek sem ismeretlenek. A kapcsolatok leggyakoribb megnyilvánulási formái a körjegyzőségek és a feladatellátó társulások. A Zempléni Településszövetség a helyi közösség területét szinte teljes egészében lefedi.

A határokon átnyúló együttműködések már a szocialista rendszerben is jellemzőek voltak, és felmerült az intézményesített és szélesebb körű gazdasági együttműködés gondolata a rendszerváltás után. A Kárpátok régióban a rendszerváltást követően párhuzamosan megindultak a határmenti övezetekben az együttműködések.

A helyi közösség kulturális központjának Sárospatak tekinthető. Többnapos programsorozat több is van a térségben, ezek közül országos jelentőségűnek tekinthető a Zempléni Nemzetközi Néptáncfesztivál, a Zemplén Fesztivál, és a füzéri Várnapok és Nemzetközi Nemzetiségi Népdaltalálkozó.

A helyi közösség építészeti értékek tekintetében gazdagnak tekinthető. A térségben elsősorban a kulturális programok megrendezésére szolgáló helyszínek kijelölésében jelentkeznek gondok, valamint a meglévő épületek infrastrukturális adottságainak korszerűtlensége akadályozza a még ennél is színesebb kulturális élet kibontakozását.

Az oktatás helyzetét megvizsgálva erőteljesen tükröződik a közösség által lefedett terület többszörösen hátrányos helyzete.

A magas munkanélküliség következtében a kvalifikált végzős diákok elhelyezkedési gondjaik miatt elhagyják a térséget. Középfokú oktatási intézmények Sárospatakon, Sátoraljaújhelyen, a középfoknál magasabb szintű képzést nyújtó intézmény Sárospatakon található (tanítóképző, református teológia).

A térség környezeti állapota, földrajzi jellemzői, földhasználati módok

Az akciócsoport területének legfőbb természeti erőforrása a Zempléni-hegység (Eperjes-Tokaji), valamint a Bodrog és a Tisza. Kihasználságuk azonban közlekedési és turisztikai szempontból nem megfelelő. Az említett folyóvizek mentén rét- és legelőgazdálkodásra alkalmas réti öntéstalajok alakultak ki, a mezőgazdasági művelésre leginkább alkalmas talajok előfordulása kevésbé jellemző. A rét- és legelőterületek mennyisége kedvező, viszont a szántóföldi növénytermesztésre leginkább alkalmas talajok előfordulási aránya nagyon alacsony. A feltárt termálvíz készlet Sárospatakon hasznosított, erre további komplex idegenforgalmi fejlesztések építhetők.

A térség legjelentősebb védett természeti értékei közé a Zempléni és a Tokaj-Bodrogzugi Tájvédelmi Körzet és a Nagy-Milic Natúrpark tartozik. A térségben a települések környezetszennyező hatásán kívül a legjelentősebb környezeti problémát a települések növekedése, valamint a vállalkozások tevékenységéből adódó környezetterhelések jelentik. Ehhez járulnak hozzá az üdülési tevékenység növekedéséből adódó problémák.

Kiemelten kell kezelni a turizmus, igenforgalom, valamint a táj- és természetvédelem értékeinek összehangolását. A térség értékes táji adottságú területeinek jelentős része fekvéséből és infrastrukturális ellátottságából adódóan még szinte érintetlennek mondható, itt elsősorban a megelőző tevékenységekre kell fektetni a hangsúlyt.

A bányászati tevékenységből adódó problémákat két csoportra kell osztani, az egyik a megszűnt bányák tekintetében jelentkező környezetvédelmi gondok, a másik a még működő tevékenységekkel együtt járó környezetszennyezési és terhelési problémák.

A térségi települések jelentős része nem rendelkezik hulladéklerakóval. A települések hulladék begyűjtését az önkormányzatok, illetve az általuk létrehozott társulások, vagy külső vállalkozók végzik. A begyűjtés és kezelés szempontjából azonban gondot jelentenek a kis lélekszámú települések.

A hulladékelszállítás nem teljesen van megoldva, ezért a helyi lakosok gyakorta maguk hordják ki a szemetet egy közeli hulladéklerakóba, vagy a község külterületére. További gond a komplex hulladékgazdálkodási rendszer teljeskörűségének hiánya, amely a begyűjtéstől kezdődően a szállítás, válogatás, hasznosítás feladatait - látná el, teljes vertikumban, térségi szinten. A Zempléni Hulladékgazdálkodási Kht. és az AVE csak részben tudja szolgáltatásaival ellátni a közösség területét.

A térség demográfiai helyzete

A közösség kistérségeire jellemző a kislélekszámú települések magas száma. Az élveszületések aránya a térség egészét vizsgálva fokozatos csökkenést mutat. A természetes szaporodás aránya a Hegyközben kimondottan rossz, míg a Bodrogi, Rétközi terület településeinek egy részén pozitív mutatókkal lehet találkozni. A térség vándorlási különbözete az utóbbi években negatív tendenciát mutat. Az aktív korú népesség aránya stagnálást mutat. Az időskorú népesség arányában állandóság figyelhető meg, mivel a fiatalok aránya 1990 óta folyamatos csökkenést mutat, a térség elöregedettségi mutatója folyamatosan növekszik.

Az akciócsoport lakosságának kétharmada, 66%-a 2000 fő alatti lélekszámú kistelepüléseken él, melyek jellemzően hiányos infrastruktúrája negatív módon befolyásolja az ott élő emberek várható átlagos élettartamát, életminőségét. A népesedési helyzetet országosan jellemző negatív tendenciák a térségre is érvényesek. A népesség száma a természetes fogyás és a negatív vándorlási egyenleg hatására csökkent, 2006-ban 59008 fő volt. 2009-re 57.087 főre csökkent, ami több mint 3 %-os népességfogyást mutat.

Az akciócsoport területén az országos átlaghoz hasonló a lakosság korösszetétele. A 15-59 éves korúak aránya 62% (35394 fő), az 59 év feletiek 19% (10847 fő). A harmadik legnépesebb korcsoport a 6-14 év közöttieké 6850 fővel (12%). A népesség iskolai végzettség szerinti megoszlását vizsgálva szembejövő, hogy a mindössze 8 általános osztályt végzettek részaránya a legmagasabb: 18268 fő (32 %) az országos arányszámot (26 %) meghaladó. Középiskolai érettségivel, általános oklevéllel 2854 fő (5%), szakmai oklevéllel 3996 fő (7%) rendelkezik. Középiskolai végzettséggel érettségi nélkül 10276 fő (18%) rendelkezik. Az egyetemi és főiskolai oklevéllel rendelkezők száma 2850 fő (5%), aránya lényegesen elmarad az országos mutató értékétől (10%).

Ez utóbbi összevetés egyértelműen jelzi, hogy a térségben kevés a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számára betölthető szabad munkahelyek száma. A pályakezdő fiatalok elvándorlását jelzi, hogy a regisztrált munkanélküliek korcsoporton belüli aránya csak mintegy fele a térségi munkanélküliségi mutatóknak, így a Bodrogi, Hegyközben 11,8%, Hegyközben 11,7% és Hegyalja esetében 8,6%.

- **Hátrányos és nem hátrányos helyzetű települések (2009) besorolása (Isd: Táblázatok: 2.sz. táblázat).**

Gazdasági környezet

A közösség településeinek túlnyomó részén kifejezetten magas az alacsony iskolai végzettségű, szakképzetlen népesség részaránya, akiknek gyakran még az ideiglenes

elhelyezkedésre sincs módja az alkalmi munkavállalás korlátozottsága, a vidéki jövedelemszerzési lehetőségek hiánya miatt.

A térségben, néhány nagyobb céget leszámítva nem létezik elsődleges munkaerő-piac, így a legnagyobb foglalkoztatók a feldolgozóipar (34%), a közüzemi szolgáltatások körében tevékenykedő cégek és az önkormányzatok léptek elő (26%), utóbbiak a közmunkaprogramok révén a munkanélküliek széles körét foglalkoztatták és foglalkoztatják. Harmadik foglalkoztatási szektor a kereskedelem (10%).

A közszolgáltatások különböző formái (közoktatás, közigazgatás, szociális és egészségügyi ellátórendszer) és az időszakos közmunkaprogramok jelentik az egyetlen legális munkalehetőséget számos alacsony vállalkozássűrűségű kistelepülésen, ahol a települési önkormányzat sok esetben szinte egyedüli foglalkoztatóként van jelen. Jövedelemtermelő képességének csökkenése miatt a primer szektorhoz tartozó mezőgazdaság foglalkoztatásban betöltött szerepe nem meghatározó (8%). Többnyire csak jövedelemkiegészítő tevékenységként, félállásban dolgoznak az agráriumban, illetve számos család önellátás céljából végez mezőgazdasági tevékenységet.

Az elhelyezkedési esélyeket rontja a munkaerő kereslete és kínálata közötti szerkezeti eltérés, a helyi gazdasági ágazatok igényeihez igazodó szakképzett munkaerő hiánya. A legtöbb településen komoly problémát jelent a nagyarányú tartós munkanélküliség, a lakosság körében országos szinten is igen alacsony a vállalkozási hajlandóság. Többségüknél a munka világába való visszatérés, a munkahelyteremtés mellett, csak személyre szóló reintegrációs program segítségével lehetséges.

Az akciócsoport magas munkanélküliségi mutatói (átlag 18,1%) több tényezőnek köszönhetők. Ez magyarázható a primer ágazatok leépülésével, másrészt azzal, hogy a térségben a képzettségi mutatók még ma is elmaradnak a megyei és országos adatoktól. A képzettségi viszonyokat figyelembe véve két csoport számára is komoly problémát okoz az elhelyezkedés. A szakképzetlen munkanélküliek között magas a roma etnikumhoz tartozók aránya. A szakmunkás végzettségűek iránt viszonylag nagyobb a kereslet, ám legtöbbjük olyan szakképesítéssel rendelkezett, amelyre még nem volt jelentős igény.

A tartósan munkanélküli, hátrányos helyzetű lakosság számára a legbiztosabb jövedelemforrást a szociális támogatások jelentik, körükben mára valós életstratégiává vált a segélyből élés.

A vállalkozói szféra tökeszegénysége miatt foglalkoztatási és jövedelemtermelési szerepe a térség gazdasági életében viszonylag csekély. Jellemző az üzleti szolgáltatások és a vállalkozói infrastruktúra fejletlensége, valamint a vállalkozások működését megkönnyítő információs rendszerek hiánya is.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye alapvetően ipari jellege a helyi közösség területén mérsékeltebben jelentkezik. Itt két gócpontban – Sátoraljaújhely (mint város nem része a vidékfejlesztési térségnek), Sárospatak - összpontosul jelentős ipari tevékenység.

A térség szlovák és ukrán határmenti régiója 1998-ban különleges gazdasági övezeti státuszt kapott a Magyar Kormánytól. A Zempléni Vállalkozási Övezet Sárospatak és Sátoraljaújhely városok és vonzáskörzeteik (összesen 52 település) közigazgatási területeire terjedt ki (mára megszűnt).

Sárospatak hagyományosan kedvező geopolitikai elhelyezkedésén túlmenően Vállalkozói Park létrehozásával is javította az iparfejlesztési, tökevonzási feltételeit. Az iparfejlesztésre alkalmas területek szinte minden településen megtalálhatóak, ám megfelelő infrastruktúra és a szakképzett munkaerő csak korlátozottan áll rendelkezésre.

A közösség területén a természeti erőforrásokat lényegesen befolyásoló, veszélyeztető mezőgazdasági termelés nem alakult ki. A Bodroghköz, Rétköz, Hegyköz és Tokaj-hegyalja tájegység nagyobb részt mezőgazdasági terület. Az egész területhez viszonyítva a mezőgazdasági terület aránya 61,6%, az erdőé 26,6%. A négy térség változatos termőhelyi adottságokkal rendelkezik, ebből kiemelkedik Tokaj-hegyalja, mint zárt borvidék, ahol dinamikus fejlődő borászati vállalkozások működnek.

Növénytermesztésünkről összességében az mondható el, hogy a Hegyközben, elsősorban gyenge talaj adottságai, a Bodrogközben, Rétközben a vízgazdálkodási viszonyok miatt a növénytermesztési szerkezet extenzív gazdálkodásról tanúskodik, ám létezik néhány mintagazdaságként működő vállalkozás. A térségben Sárospatakon, Kenézlőn, Tiszakarádön és Mikóházán működik jelentős állattenyésztő vállalkozás.

A közösség területe kiváló természeti adottságokkal rendelkezik turisztikai szempontból. A területen egyszerre van jelen a nagy múltú borászatnak otthont adó csodálatos hegyvidék, és a gazdag vízi világgal rendelkező romantikus Bodrog és Tisza, mely nemcsak a halászok és horgászok számára nyújt lehetőséget, hanem vízi sportokat kedvelő turista is megtalálja a számítását.

A térségben **minőségi, turisztikai programokat is kínálni tudó szállásfejlesztések szükségese**k a turizmusban rejlő lehetőségek kiaknázása érdekében. A Hegyközi terület az utóbbi időben sokat fejlődött szálláshely kapacitás tekintetében. Itt elsősorban a **vendégmegtartó képesség tekintetében érdemes a fejlesztésekre fókuszálni**. Tokaj-Hegyalja fejlődésében a Világörökség program játszhat meghatározó szerepet.

A szolgáltató szektor szerepe az országos tendenciához hasonlóan a közösség kistérségeiben is felértékelődött az utóbbi években, de településeken különböző szintet képviselnek.

A közösség területe jellemzően határ menti, hátrányos helyzetű közlekedési szerkezettel rendelkezik. A régió területe részben a vasút, másrészt a 37. sz. főút segítségével viszonylag bekapcsolt az ország vérkeringésébe. A vasúti ellátottságot jellemzi, hogy az akciócsoport 55 települése közül – a Hegyközi kisvasút megmaradt rövid szakaszát leszámítva – **mindössze 3 rendelkezik vasútállomással. Az M3-as autópálya 30 perces elérhetőségi területén teljes mértékben kívül helyezkedik el** a közösség.

A térségen belül a tömegközlekedési infrastruktúra szolgáltatásai korszerűtlenek: a menetrendek összehangolatlansága lehetetlenné teszi a közlekedési eszközök közötti rugalmas váltást, a járatsűrűség egyenlőtlen eloszlása korlátozza a munkaerő mobilitását.

Több település is rendelkezik olyan vállalkozási zónának alkalmas területtel, ahol a közművek a szennyvízcsatornázás kivételével jellemzően biztosítottak, de azok az utakkal, kerítésekkel, egyebekkel együtt felújításra, fejlesztésre szorulnak.

A Bodrog és Tisza folyók hajózásának fejlesztése a szomszédos területek közös érdeke. Ennek a realitását növelheti a legutóbbi időkben megindult magyar kezdeményezés a Tisza hajózási státuszának nemzetközi rangra emelésére. A Bodrogon elvéve létezik áruszállítás. Idegenforgalmi céllal Sárospatakon működik személykikötő.

A térség villamos energia ellátását az ELMŰ-ÉMÁSZ Zrt. hálózata biztosítja. A tájegységekhez tartozó településeket döntő többségében lakossági és kommunális, intézményi fogyasztók jellemzik, ezen kívül kisebb mezőgazdasági, borászati, illetve termék feldolgozó ipari üzemek, kő- és ásványbányák találhatóak. Az akciócsoport területén a vezetékes földgázellátás a fogyasztói igények tekintetében csaknem teljes egészében lefedett.

A belterületi utak a települések többségénél felújításra szorulnak. A szennyvízhálózat kiépítettsége megfelelő, de korszerűsítése és kiegészítése szükséges. A telekommunikációs infrastruktúra területén mindössze 4 település esetében nincs szélessávú internet elérhetőség.

Bel- és árvízvédelmi problémák tekintetében a Bodrogköz, Rétköz és a Hegyköz, Tokaj-Hegyalja teljesen eltérő problémákkal küzd. A hegyközi, hegyaljai területek bel- és árvízvédelmi szempontból ismét újból veszélyeztetettek az extrém időjárási viszonyok megjelenése okán (2010. évi villámárvizek). A domborzati viszonyok megkövetelik a csapadékvíz elvezető csatornarendszerek fokozott karbantartását és új záportározók kialakítását, melyet a mezőgazdaság is hasznosan felhasználhat. Bodrogközben, Rétközben összegződnek a Tisza-völgy egészére jellemző problémák. Az elmúlt évek szélsőséges időjárási viszonyai következtében sorra mentek tönkre a mezőgazdasági vállalkozások. A területen élők az árvíz és a belvizek, valamint az aszály egyaránt fenyegeti. Perspektivikus

és támogatandó kezdeményezésnek tekinthető a Vásárhelyi-Terv teljes bodrogközi megvalósítása.

A turisztikai infrastruktúra hiányosan kiépített, kiaknázandó turisztikai potenciált jelent a részben kiépült és kiépülő félben lévő EuroVelo kerékpárút-hálózat.

A középületek műszaki állapota rossz. A térség településein hiányoznak, vagy felújításra, fejlesztésre szorulnak a közösségi szolgáltató terek.

Társadalmi környezet

Zempléni Tájak Vidékfejlesztési Egyesület működési területe egyike Magyarország legnehezebb helyzetében lévő térségeinek. A térségben lévő regisztrált civil szervezetek zöme városi központtal tevékenykedik. Természetesen emellett a települések közül számtalan helységben található egyéb, nem regisztrált civil szerveződés, melyek tevékenysége elsősorban a kultúra és az oktatás területéhez kapcsolódik. A térség egyik legnagyobb ernyőszervezete a Mozgáskorlátozottak Sárospataki és Zemplén Térségi Egyesülete. A civil szervezetek több mint fele a Sárospatakon, illetve kistérségében tevékenykedik. A legjelentősebb, legnagyobb létszámú szervezetek főként a sporttal, oktatással és szabadidővel kapcsolatos területen működnek. A sportegyesületek közül a Sárospatak városi sportegyesület a legnagyobb. A térség szabadidős szervezetei közül kiemelkednek a horgászegyesületek, közülük a Bodrogmenti Sporthorgász Egyesület a legnagyobb.

A kultúrával, a településfejlesztéssel foglalkozó szervezetek, faluszépítő egyesületek szintén jelentős számban képviselik magukat térségünkben a vallási szervezetekkel együtt. Ezek kiemelt célja a térség települései közötti kapcsolatok erősítése, valamint a közösségi élet felpezsdítése, kistérségi és települési szinten egyaránt.

A térség településeinek több, mint felén működik polgárőrség, valamint egyéb, a polgárvédelemmel, tűzoltással kapcsolatos tevékenységgel foglalkozó non-profit szervezetek is megtalálhatóak. Ezek együttműködve a térség rendőrkapitányságaival és tűzoltóságával a lakosság biztonsága érdekében fejtenek ki aktív tevékenységet. A lakosság részéről további igényként merül föl ezen szervezetek bővítése és munkájuk feltételeinek javítása, továbbá a feladatellátás hatékonyságának fokozása.

A kulturális, vallási és szociális közösségi programok szervezésére mintegy 30 civil szervezet alakult térségünkben.

A népi hagyományok őrzésének területén legkiemelkedőbb szervezetek kistérségenként: a BODREMKA hagyományőrző civil szervezet, Felső Magyarországi Várak Egyesülete, Pataki Vár Alapítvány, Szépbánya Egyesület, amelyek rendezvények lebonyolításában és a hagyományok ápolásában töltenek be fontos szerepet.

A fogyatékkal élők legszervezettebb, legaktívabb és legnagyobb térségi civil szervezete a Mozgáskorlátozottak Sárospataki és Zemplén Térségi Egyesülete, mely intézményes keretek között segíti tagságát.

A térségben a roma polgárjogi szervezeteken túl, csak két kiválóan működő roma civil egyesület található, mely a települések roma családjainak segítségét, a hátrányos helyzetű fiatalok felzárkóztatását és a kulturális élet szervezését tűzték ki fő célként.

2.2 A LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség

Akciócsoportunk működésének alapja a helyi partnerség. Már az alakuláskor is úgy igyekeztünk az egyesületet létrehozni, hogy a lefedett tervezési terület valamennyi önkormányzatát, civil szervezetét és lehetőleg valamennyi meghatározó vállalkozását, vállalkozóját igyekeztünk megkeresni, vázolni előttük a lehetőségeket, felajánlva számukra az alapító tagként való csatlakozás lehetőségét is.

Ezzel a lehetőséggel sokan éltek is. Az egyesülethez nem csatlakozó önkormányzatokkal is rendezett, folyamatos kapcsolatban állunk, tájékoztatjuk őket a térségben aktuális vidékfejlesztési programokról, igyekszünk bevonni valamennyi települési és civil önkormányzatot a vidékfejlesztéshez kapcsolódó feladatokba.

A Zempléni Tájak Helyi Közösség 2007. szeptember 17-én alakult meg négy kistérség (Bodrogközi, Kisvárdai, Sárospataki, Sátoraljajuhelyi) 55 településének összefogásával. A szerveződés a térség aktív vállalkozásai, civil szervezetei kezdeményezésével indult, mely kezdeményezéshez csatlakoztak a térségi önkormányzatok.

A szervezés első fázisában csatlakoztak a közösséghez a fogyatékkal élők térségi civil ernyőszervezete (Mozgáskorlátozottak Sárospataki és Zemplén Térségi Egyesülete), valamint a kiemelt civil roma érdekvédelmi szervezetek (Roma Polgárjogi Mozgalom BAZ Megyei Szervezete, Lungo-Drom Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség Olaszliszkai Tagszervezete) és meghatározó emberei. A Helyi Közösség a felülvizsgálati folyamat során az esélyegyenlőség maximális figyelembevételének érvényesüléséhez a Tervezési Csoport szavazati joggal rendelkező tagjai sorába választotta a Lungo Drom országos cigány érdekvédelmi és polgári szövetséget és a Mozgáskorlátozottak Sárospataki és Zemplén Térségi Egyesületét.

A Zempléni Tájak Helyi Közösség roma szervezetei által összeállított projekttervezések eredményeként a projekttervek figyelembevételre kerültek a HMPE megoldások kidolgozásánál. Szintén figyelembe vettük a mozgáskorlátozott egyesület minden javaslatát, mely javaslatok az egyesület részéről minden esetben egyeztetésre került a többi fogyatékkal élő szervezet képviselőjével, így komplex módon érvényesítve a fogyatékkal élők esélyegyenlőségét. Ezek a projekttervek, elképzelések beépültek a HVS tervünkbe.

A fentiek figyelembevételével megállapítható, hogy a kidolgozott HVS tervezését a roma közösségekkel, valamint a mozgássérült egyesülettel szorosan együttműködve, az esélyegyenlőség kiemelt figyelembevételével végeztük.

2.3 A LEADER megvalósítás során elért eredmények áttekintése

2.3.1 Pályázati eredményeink:

Zempléni Tájak LEADER HACS ÚMVP III. 2009/1. (TK1) forduló

A Zempléni Tájak LEADER HACS-hoz benyújtott 92 db pályázatból 40 db nyertes pályázat született:

- Mikrovállalkozások fejlesztése: 11 db (272.272.569.- Ft lekötött forrás)
- Turisztikai tevékenységek ösztönzése: 6 db (199.078.504.- Ft lekötött forrás)
- Falumegújítás és -fejlesztés: 13 db (264.745.851.- Ft lekötött forrás)
- Vidéki Örökség megőrzése: 10 db (338.084.622.- Ft lekötött forrás)

A megítélt összes támogatás: 1.074.181.546.- Ft

Zempléni Tájak LEADER HACS ÚMVP IV. (LEADER) 2009/1. forduló

A Zempléni Tájak LEADER HACS-hoz benyújtott 43 db pályázatból 29 db nyertes pályázat született:

- Helyi termékek piacra jutásának elősegítése (1009046):
2 db (7.214.678.- Ft lekötött forrás)
- Helyi léptékű környezet- és településvédelmi szervezetek, programok támogatása (1009091):
3 db (1.465.695.- Ft lekötött forrás)
- Helyben hiányzó alapszolgáltatások, kommunikáció fejlesztése (1009473):
10 db (29.248.683.- Ft lekötött forrás)
- A térségi, települési és személyes identitás és kohézió megerősítése (1009480):
6 db (12.671.109.- Ft lekötött forrás)
- Turisztikai szereplők együttműködése rendezvények generálására (1009497):
1 db (5.326.875.- Ft lekötött forrás)
- Helyi értékek és örökség feltárása, megőrzése és védelme, a hitélet ápolása (1011348):
5 db (7.805.590.- Ft lekötött forrás)
- Civil szervezetek, kezdeményezések, együttműködések segítése (1011331):
1 db (1.480.000.- Ft lekötött forrás)
- Helyi katasztrófavédelmi kezdeményezések (1011324):
1 db (741.447.- Ft lekötött forrás)

A megítélt összes támogatás: 65.954.077.- Ft

Összes eddig megítélt EMVA támogatási forrás: 1.140.135.623.- Ft

2.3.2 Pályázati eredményeink áttekintése:

Mikrovállalkozások fejlesztése

Az ÚMVP III. tengely első fordulós támogatásával az akciócsoport területén 11 vállalkozásfejlesztési pályázat megvalósítása kezdődött / kezdődhet meg, 272.272.569.- Ft értékben. A pályázatok új szolgáltatások indításához és a meglévő alapszolgáltatások fejlesztéséhez, gép- és eszközbeszerzésekhez, valamint telephely fejlesztésekhez járultak hozzá. A nyertes pályázatok előre láthatólag 20-30 közötti munkalehetőséget indukálnak. Turisztikai programjainkat kiegészítik majd a helyi termékek integrációjának érdekében tervezett fejlesztéseink, melyeket a következő időszakban támogatni kívánunk.

Az idegenforgalom fejlesztése

Az ÚMVP III. tengely első fordulós támogatásával az akciócsoport területén a fellebbezésekkel együtt 6 turisztikai pályázat megvalósítása kezdődött / kezdődhet meg,

199.078.504.- Ft értékben. A pályázatok vendégház, ifjúsági szálláshelyek, kerékpárkölcsonzó szolgáltatás, valamint vadaspark fejlesztésére irányulnak. Turisztikai programjainkat kiegészítik majd a helyi termékek integrációjának érdekében tervezett fejlesztéseink, melyeket a következő időszakban támogatni kívánunk.

Életminőség és településképp javítása

Az ÚMVP III. tengely első támogatási időszakában 10 db vidéki örökség megőrzési (338.084.622.- lekötött forrás) és 13 db falumegújítási és –fejlesztési (264.745.851.- Ft lekötött forrás) projektet támogattunk, melyek a közterek, piacterek megújításával, templomok felújításával, a települések felbecsülhetetlen értékű kulturális örökségei állapotának megőrzésével hozzájárulnak a vidéki lakosok életminőségének javításához. Első körben a falufejlesztési forrásra benyújtott igények alapján a HACCS Döntéshozó Testülete egyhangú döntéssel kiosztotta az erre a célra rendelkezésre álló forrásokat.

ÚMVP IV. tengely (LEADER)

Az ÚMVP IV. tengely (LEADER) első fordulójában 11 rendezvény pályázatot támogattunk, 21.051.574.- Ft értékben. A támogatással megvalósuló rendezvények jelentős közösségformáló erővel bírnak.

Továbbra sem változott azon álláspontunk, hogy oktatási programokat és tanulmányterveket Akciócsoportunk nem támogat EMVA forrásból, azokat átirányítja más operatív programokba.

A HVS készítésénél alapelveként jelentkezett, hogy a helyzetfelmérés és a Prioritás – Intézkedések kialakításánál figyelembe vegyünk a helyi közösség területén az elmúlt években készült fejlesztési koncepciókat, stratégiákat. A gazdasági célokkal szoros összefüggésben került megfogalmazásra az élhetőbb vidéki lét célrendszerének, fejlesztési lehetőségei, a természeti és kulturális értékek fejlesztése, mely meghatározó feltételét jelenti a gazdasági célok elérésének is.

A célrendszer fontos - a közvetlen gazdasági teljesítménycélok elérését is befolyásoló - elemei a közösségi, az együttműködés, a társadalmi kapcsolatok, a belső kohézió fejlesztésére, az itt élők és tevékenykedők identitástudatának erősítése vonatkozásában megfogalmazott célok. A célrendszer elemei között nem az egyértelmű alárendeltségi, hierarchikus kapcsolatok dominálnak, viszonyukat a javasolt, elfogadott - a gazdaságfejlesztési prioritásokkal megfogalmazott - dinamikus növekedés forgatókönyve határozza meg.

Figyelembe véve, hogy a fejlesztési koncepció idősíkjá 2007-2013 évek, elengedhetetlen volt a vizsgált terület jövőbeni fejlődését meghatározó tényezők alapos feltárása, az adottságokra és a gazdasági-társadalmi összefüggésekre rámutató helyzetelemzés elkészítése. A helyzetfeltárás és az ebből levonható következtetések megalapozásához négy egymást jól kiegészítő konkrét elemzési módszert alkalmaztunk. A hatályos kistérségi (Kistérségi Stratégia és Cselekvési Tervek), megyei, regionális valamint országos koncepciók (ÚMFT), elemzéséből, a Zemplén Eurorégió vonatkozó tervelemből emeltük ki a Helyi Közösség területére vonatkozó fejlesztési elképzeléseket és vizsgáltuk ezek kapcsolódásait, koherenciáját. (Felhasznált korábbi dokumentumok: A hármashatármenti gazdasági együttműködés fejlesztési programja; A Zempléni Tájvédelmi Körzet és térsége területrendezési terve; A Zemplén Vállalkozási Övezet terület-és gazdaságfejlesztési programja; A Zemplén Eurorégió stratégiája és fejlesztési koncepciója).

Az elemzéseket adatbázisok felállításával, strukturálásával, több adatszolgáltató (pl. KSH, APEH, közösség tagjai; saját adatbázis) azonos idősíkra vonatkozó azonos adatkörének összehasonlításával végeztük. Az adatbázisok többsége alkalmas volt trend és tendencia vizsgálatok végzésére és a területi folyamatok objektív megítélésére. Mindezeket túl éltünk

a létrehozott tájegységek programgeneráló lehetőségével, illetve megkeresésre kerültek a civil társadalom jelentős képviselői. Az elvégzett elemzések után a Helyi Közösség fejlődését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló, gazdasági alapokon nyugvó értékelését és rendszerezését készítettük el SWOT-analízissel, a beavatkozási területek meghatározásával, továbbá a fejlesztési prioritások kibontásával.

2.4 A HVS felülvizsgálatának indokltsága

A Zempléni Tájak LEADER HACS célkitűzéseit a egyesületünk tagsága továbbra is aktuálisnak és követendőnek ítélte meg, közgyűlésünk 2011.02.18-án egyhangúlag megerősítette a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiát.

A Zempléni Tájak LEADER HACS HVS célkitűzései továbbra is illeszkednek az Új Széchenyi Terv prioritásaihoz és forrás addíciós lehetőségeihez.

A stratégia felülvizsgálatát indokolják:

- A HACS a eddigi eredményeinek összegzése, elemzése elengedhetetlenül fontos a program második felének (2011-2013) végrehajtása szempontjából.
- Egyes intézkedésekre (célterületekre) nem érkezett be pályázat, így ennek okát megkeresve és a feltételeket a lehetőségek szerint változtatva az érdeklődés javítható, vagy a célterület újbóli kiírása szükségtelen. A források átcsoportosításával egyes intézkedések még szélesebb körben valósíthatók meg.
- Egyes intézkedések megvalósultak, így azok felülvizsgálata szükségessé vált.
- Korábbi álláspontok esetleges felülvizsgálata a tanulmányok és oktatási programok más operatív programokba történő átsorolásáról.
- A HVS szerkezetének egyszerűsítése, hogy egy közérthető, világos stratégiai dokumentum szülessen.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokltságát alátámasztják, hogy a vállalkozói aktivitás mérséklődött, a fejlesztések terén a biztonságos működést tartják elsőrendűnek, hitellel fedezett fejlesztéstől pedig alapvetően tartózkodnak a helyi szereplők. A vállalkozások megfontolják új munkaerő felvételét, amellett, hogy többen a már meglévő alkalmazottakat sem képesek tovább foglalkoztatni.

A munkaerőpiac instabilitása erőteljesen rányomja bélyegét a lakosság jövőképre, tervezési lehetőségeire.

A HVS-ben továbbra is kiemelt szerepet kell, hogy kapjon a gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés a fentiekben ismertetett helyzetképből adódóan. Ezek a kiemelt intézkedések a megnyíló kisértékű támogatások révén kaphatnak támogatást, úgy hogy az eddigi pályázati folyamat lerövidül, ezáltal a gazdasági szereplők számára a finanszírozási kiszámíthatóbbá, tervezhetőbbé válik.

Az EMVA III. tengely első, már lezárt körében a teljes forráshoz viszonyítottan 24% gazdaságfejlesztésre (mikrovállalkozás fejlesztés, turisztikai tevékenységek ösztönzése), 30,7% a vidéki örökség megóvására és falufejlesztésre irányult.

A maradványként megjelenő, második körben rendelkezésre álló keretösszeg 886.874.710.-Ft felhasználását tekintve döntően a mikrovállalkozások fejlesztését hivatott támogatni, így reményeink szerint a második kör végére tovább nő a gazdaság fejlesztést indukáló lekötött források aránya és ezáltal további új munkahelyek teremődnek vs. maradnak fenn akciócsoportunk területén.

Az EMVA IV. LEADER tengely első körében teljesült az a jogszabályi előírás, melynek értelmében a keretösszeg 45%-át gazdaságfejlesztési intézkedésekre kell allokálni, mely akciócsoportunknál 80%-ot ért el.

A LEADER következő pályázatbenyújtási időszakában kizárólag gazdaságfejlesztést elősegítő, munkahelyteremtő, a helyi adottságokat, lehetőségeket kiaknázó projektek megvalósítására kívánunk lehetőséget biztosítani.

A HVS-ben feltüntetésre kerülnek olyan célkitűzések is, melyeknek fontosságát hangsúlyozni szükséges, ám a jogszabályi előírások, illetve a források korlátosságából következően fejlesztési keretösszegek allokálása nem lehetséges.

2.5 SWOT elemzés

Erősségek:	Gyengeségek:
<p>Külső környezet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A térség geopolitikai, nemzetiségi helyzetéből adódó kapcsolatok megléte, fejlődése, erősödő hármashatármenti gazdasági, kulturális együttműködés. • Határmenti üzleti - piaci kapcsolatok. • Önkormányzatok testvér-települési kapcsolatai • Fő közlekedési útvonalak közelsége. • Legkeletibb biztonságos hely - marketing értéke. <p>Területi adottságok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mérsékeltén átalakított természeti környezet, védett természeti területek (tájvédelmi körzetek, natúrpark, ÉTT és NATURA 2000), értékes növény- és állatvilág. • Ipari park, vállalkozói park, ipari hasznosításra alkalmas szabad ingatlanok. • Kedvezőek az exportképes gyümölcs- és szőlőtermesztés feltételei. • A lakossági infrastruktúra kiépítettség foka magas, meghaladja az ország más határmenti térségeinek infrastrukturális ellátottságát. • Nemzetközi és hazai jelentőségű természeti és emberalkotta adottságok, emlékek és értékek, turisztikai vonzerők. • Magas fokú erdősültség, természetközeli erdőkezelés és az ebből adódó nyersanyag feldolgozás. • A természetközeli turisztikai ágak fejlesztésének alapjai a térségben rendelkezésre állnak. A minőségi turizmus – kastély és konferencia turizmus, falusi-, örökség- és vadász-, aktív turizmus alapfeltételei adottak a térségben. • Széleskörű rekreációs adottságok (lovaglás, vadászat, vízi sportok). • A térségben 7 középfokú és két felsőfokú oktatási intézményi infrastruktúra. • Természeti erőforrások rendelkezésre állnak. • Gyógyhatású melegvíz források. • Öntözésre alkalmas szabad élővizek. • Nagy biomassza potenciál. 	<p>Külső környezet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A térség országos viszonylatban periferikus földrajzi fekvésű. <p>Területi adottságok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rossz megközelíthetőség, a növekvő forgalomhoz képest romló állapotú közúthálózat. • Több településről nehézkes a tömegközlekedés, több zsáktelepülés van a térségben. • Rendezésre szoruló faluképek. • Tisza-, Bodrog-, Karcsa-part sok helyen rendezetlen, a folyók vízminősége változó. • Meglévő élő- és termálvizeink kihasználatlanok. • Elavult, hibás agrárstruktúra. • A térségben magas a mezőgazdaság, alacsony a szolgáltatások, ipar súlya. • Hiányoznak a mezőgazdasági termények versenyképességét javító, térségi hozzáadott értéket növelő feldolgozó üzemek, logisztikai szolgáltatások. • A szántóterületek átlagos aranykorona értéke alacsony. • Az állatállomány csökken, a korábbi jelentősebb kapacitások leépültek. • Idegenforgalmi vállalkozáshoz szükséges információ és ismeret hiánya. • Térségi turisztikai marketing hiánya, kiépítetlen turisztikai információs rendszer. • Szálláshelyek mennyiségi és minőségi hiányosságai. • Turizmushoz kapcsolódó szolgáltatások alacsony színvonalúak.

<p>Társadalmi és humán feltételek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komoly szellemi tőke, munkakultúra, technikai háttérrel rendelkező stabil cégek jelenléte. • Szabad, még dolgozni akaró kihasználatlan munkaerő, átképzések, tanfolyamok igénye. • Az oktatás fejlesztésére térségi összefogások valósultak meg. • A települések zömében meglévő AMK-k, faluházak, tájházak programszervezése. • Hagyományőrző és egyéb civil és non-profit szervezetek működése, élő néphagyományok, hagyomány ápolás. • Igény a rendezett faluképre, az aktívabb civil életre. • LHH besorolás pályázatoknál. • Aktívan működő érdekképviseleti szervezetek. • Sport és kultúra támogatása – évek óta működő programok (Abylimpia, Kulturális Találkozók). • Sikeresen végrehajtott Leader+ programok, gyakorlott menedzsment kapacitás. • Kialakított hazai és nemzetközi partnerség, elindított együttműködési programok („A Tisza, mint turisztikai és kulturális folyosó” című program elindítása másik hat HACCS-csal). • Aktív szervezetek, a sérült, fogyatékkal élő és hátrányos helyzetű emberek segítésére. 	<p>Társadalmi és humán feltételek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ritkák a nem közvetlen anyagi haszonnal járó közösségi szintű együttműködések. • Kevés, tőkeszegény kényszervállalkozások. • A lakosság korstruktúrája elöregedő, a népsűrűség alacsony, a népesség fogy, jelentős az elvándorlás. • Az országos és a megyei átlagot jelentősen meghaladó mértékű a munkanélküliségi ráta, a munkanélküliek képzettség szerinti szerkezete kedvezőtlen. • Egészségügyi, szociális és gyermekvédelmi ellátás túlterhelt, rehabilitáció és prevenció nem elégséges. • A roma lakosok aránya magas és növekvő mértékű, jelentős részük szegregáltan él. • Szegénytelepek, kolóniák megléte, alapinfrastrukturális ellátottságuk hiányos. • Roma kulturális örökség elhalványulása. • Kevés a roma vállalkozó. • Az akadálymentesítés és esélyegyenlőség alacsony foka. • Civil érdekképviseletek hiánya a kistelepüléseken. • Identitástudat alacsony foka. • Tájékozottság és IT ismeretek hiánya: sokszor a közszéfera dolgozói sincsenek tisztában speciális helyzetekkel.
--	--

Lehetőségek:	Veszélyek:
<p>Külső környezet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Magyar-szlovák-ukrán határmentiségből adódó vonzáskörzet növekedés gazdasági, kereskedelmi, piaci kapcsolatok potenciális fejlődése. • A hagyományos, biológiai és ökológiai agrárgazdálkodás lokális termékei iránti kereslet növekszik a hazai és az európai piacokon. • Az elmaradott, ill. határmenti térségekre vonatkozó állami, európai uniós támogatások fokozottabb elérhetősége, igénybe vétele. • Növekszik a befektetői érdeklődés a térség iránt. • Nemzetközi és belföldi turizmus élénkülése, a táji, természeti értékek megóvása és turisztikai hasznosítása előtérbe kerül. 	<p>Külső környezet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A természeti erőforrásokat veszélyeztető külső (hazánk más térségéből vagy külföldről érkező) szennyezések eléri a térséget. • Befektetői tőke tartós érdektelensége, a működő vállalkozások elszegényedése, megszűnése. • A környező országok kedvezőbb adózási rendszere miatt a munkahelyteremtő beruházások a határ szlovák oldalán valósulnak meg, vállalkozások kitelepülnek. • A képzési programok elérhetősége nem biztosított. • Nem érkezik külső segítség a kisebbség helyzetének javításához. • Tranzit forgalom nagyarányú növekedése. • A Vásárhelyi Tervben tervezett fejlesztési

- Elérhető agrár és turisztikai, környezetvédelmi, energia hatékonyságot és megújuló energiaforrások kiaknázását támogató források.
- Kormányzati döntés a Vásárhelyi Terv továbbfejlesztéséről, a Karcza tőrendszer revitalizációjának támogatásáról.

Területi adottságok:

- Természeti és épített értékeink hasznosításra alkalmassá válnak.
- Feldolgozóipari tevékenység kiépítésével, a mező- és erdőgazdasági termékek fajlagos és hozzáadott értékének növekedése.
- Folytatódik a mezőgazdaság diverzifikációja, fokozottabban összpontosítva az ökológiai, génmegőrzési értékekre.
- A gazdasági együttműködések (integrátor szervezetek, új típusú szövetkezetek) szerepe felértékelődik.
- A mezőgazdaságon belül növekszik a bioenergia alapanyag előállítás súlya és jelentősége.
- A hagyományokkal bíró extenzív legeltető állattenyésztés felélesztése, feldolgozóipari tevékenységgel, térségi specifikumok gyártásával kiegészítve.
- Kézműipar fejlesztése, a térség kulturális termékeinek turisztikai palettán való értékesítése.
- Növekszik a térség turisztikai kínálata iránti érdeklődés, bővül az ezt kiaknázó vállalkozói kör.
- Térségi turisztikai menedzsment és marketing partnerségi alapon történő kiépítése.
- Tömegközlekedés fejlesztése járatsűrítéssel, új vállalkozások belépésével.
- Záhonyi Logisztikai Központtal a térségi kapcsolatok kiépítése.
- A cigándi árapasztó tározó és a kapcsolódó komplex tájgazdálkodási modellkísérlet eredményeinek többcélú hasznosítása.

Társadalmi és humán feltételek:

- Fejlődőképes együttműködés a civil szervezetek, önkormányzatok, hatóságok, vállalkozások között.
- Szándék a tudatos helyi társadalom

források beszűkülése, a tervezett eredmények elmaradnak.

- A ZTHK nem jut vidékfejlesztési (LEADER) forráshoz.

Területi adottságok:

- Perifériális helyzetből fakadó hátrányok erősödése.
- A természeti-környezeti értékek (élővizek, növény- és vadállomány) károsodnak a ökológiai szemlélet hiánya következtében.
- Nem javul a térség megközelíthetősége, a közlekedési infrastruktúra.

Társadalmi és humán feltételek:

- Együttműködés helyett rivalizálás a kistérségek, települések között, széthúzás fokozódása.
- Alacsony szintű együttműködés a civil

<p>fejlesztésére, közösség-szervezési akciók bővülnek.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Társadalmi összetartozás, esélyegyenlőség felértékelődése. • Testvér települések, egyéb nemzetközi kapcsolatok bővülése - közös projektek. • Felsőfokú, felnőtt és szakképzés fejlesztése, kínálatbővülés. • Halmozottan hátrányos helyzetből eredő pozitív diszkrimináció elfogadottá válik. • Roma integráció, reintegráció. • Civil szervezetek számának bővülése. • Képzett fiatalok arányának növekedése a térségi munkaerőpiacon. • Roma vállalkozók és munkavállalók számának növekedése. • Roma közösségi házak alakulása. • Erősödő tendencia az összefogásra épülő fejlesztésre. • Szociális szövetkezetek térségi megerősödése, támogatása. • Rendezett falukép, lakóházak tájba illesztéséért áldozatot is vállalnak az emberek. • Szociális (nappali és krízisjellegű) szolgáltatások bővülnek, minőségük javul. • Egységes térségi szemlélet megerősödése. 	<p>szervezetek, önkormányzatok, hatóságok, vállalkozások között.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A térségen belüli települések közötti fejlettségi különbségek növekednek. • A települési önkormányzatok „szociális” önkormányzatokká válnak. • Tovább folytatódik a vidéki emberek periférializálódása, a mélyszegénység növekszik. • A külső források megszerzéséhez szükséges saját erő hiánya korlátozza a térség fejlesztéseit. • A képzett réteg elvándorlása csökkenti a szolgáltatások, a termelés színvonalát, gátat szab a társadalmi és gazdasági fejlődésnek. • A fokozódó elvándorlás, az előregedő helyi lakosság miatt a képzett, innovatív szemléletű lakosok „utánpótlása” csökken. • Nagyobb tömegek kiesése a rendszeres munkát vállalók köréből, ezen emberek társadalomba, munkába való visszailleszkedésének megghiúsulása. • A hátrányos helyzetű csoportok aránya nő, szociális válság alakul ki. • Békés egymás mellett élés helyett konfrontáció, kriminalizálódás fokozódása. • A költséghatékonyság érdekében folytatódik az általános iskolák integrációja, megszűnése. • „Túlgondoskodás” erősödése, mely a fogyasztással élők kezéből kiveszi a saját élete fölötti rendelkezés lehetőségét. • A mezőgazdasági termelők, erdőtulajdonosok megmaradó kiszolgáltatottsága, tevékenységük alacsony jövedelmezősége a feldolgozóipari célú befektetések elmaradása miatt.
--	---

3. A HVS

3.1 A HVS jövőképe

A stratégiánk középpontjában a vidéki térségben élők életminőségének javítása áll. A közösség településeinek nagy része hátrányos helyzetű (55 településből 50), tőke- és szolgáltatáshiányos, kevés a létbiztonságot nyújtó állandó jövedelemforrás, munkalehetőség. Az állástalanok körében magas az aluliskolázott, hátrányos helyzetű, jelentős részük tartós munkanélküli.

A HVS intézkedései lehetőséget és megoldást kínálnak a konfliktusok kezelésére, a munkaerő-piaci helyzet javítására. A munkahelyteremtést közvetlenül segítik a foglalkoztatás bővítése prioritásban foglalt intézkedések, közvetetten pedig a helyi gazdaság- és turizmusfejlesztés, valamint a kapcsolódó prioritások intézkedései nyomán létrejövő új és megtartott munkahelyek száma. A fejlesztési lehetőségek legnagyobb nyertesei a helyi mikrovállalkozások lesznek, hiszen a térségi legnagyobb foglalkoztatók jelentős része kiszorul az ÚMVP III. tengelyéből adódó lehetőségekből. A térség foglalkoztatásának legjelentősebb bázisát a mikrovállalkozások adják, amelyek megerősítése, létrejöttüknek ösztönzése kiemelt gazdaságfejlesztési intézkedés.

Az innovatív elképzeléseket megvalósító vállalkozások fokozzák a térség gazdaságának versenyképességét és ötleteik „generáló hatást” váltanak ki. A HVS másik kiemelt gazdaságfejlesztési alapja a helyi közösség területén meglévő turisztikai potenciál – természeti és épített örökség, kulturális hagyományok országos átlagot meghaladó jelenléte -, melynek minőségi fejlesztése, a kapcsolódó beruházások a hátrányos helyzetűek fokozottabb bevonását teszik lehetővé a térségi fejlesztésbe. Az értékmegőrzés és a természeti erőforrások fenntartható hasznosítása hozzájárul a látogathatóvá váláshoz, komplex programok kialakulásához. Ezen prioritáshoz kiemelten csatlakoznak a tájjellegű helyi termékek fejlesztését célzó intézkedések.

A kisléptékű infrastrukturális fejlesztés, falukép javítás prioritásban megteremtődik az életminőségi, idegenforgalmi szempontból egyaránt vonzó településkép, lakókörnyezet. Az élhetőbb környezet és a civil szervezetek fejlesztése összefügg a társadalmi tőke erősítésével, a térségi identitástudat fokozásával, valamint az esélyegyenlőség támogatásával, mint a stratégia kiemelt pontjával.

A természet- és örökségvédelmi intézkedések biztosítják, hogy a stratégia fejlesztéseinek eredményeként a megnövekvő idegenforgalom és az általa generált infrastrukturális fejlesztések ne terheljék a természeti környezetet, a fejlődés irányított módon jelenjen meg a térségben.

A HVS központi eleme megjelenik minden prioritásában, melynek célja az életminőség javítása a térségi gazdasági és természeti erőforrásokra alapozva gazdaságfejlesztéssel és új munkahelyek teremtésével, humán erőforrás fejlesztésével. A komplex stratégia támogatja a szomszédos akciócsoportokkal közös projektek létrehozását, nemzetközi kapcsolatok kialakítását. Komplex programként támogatható a vállalkozások támogatása, a kisléptékű településfejlesztési akciók és a helyi örökség megőrzése párhuzamosan futó célterületei.

A HVS program során a létrehozott egyesületi honlap segítségével folyamatosan biztosítani tudjuk a pályázati programok ismertetését, a potenciális pályázók felkészítését. Egyes prioritások iránti fokozottabb érdeklődés miatt fellépő nagyobb pályázati felhasználás finanszírozására az átcsoportosítás lehetőségét továbbra is biztosítani kell a HVS-en belül.

3.2 A HVS kapcsolódása a térség szükségleteihez

A térségi szereplők számára elérhető támogatás igénybevételével 2015-ig megkezdődik a térség mikroállalkozási szférájának szerkezetátalakítása, a versenyképesség és a piacorientáció jegyében. A mikroállalkozások számára lehetőség nyílik arra, hogy fenntartható módon fejlesszék vállalkozásukat és **térségi együttműködésekre alapozva** hasznosítsák az HVS-ben rejlő összegző hatásokat.

Megkezdődik a térség agráriumának szerkezetátalakítása, a versenyképesség és a piacorientáció jegyében. Az agrárgazdaságok számára lehetőség nyílik arra, hogy tisztán mezőgazdasági profiljukat helyi élelmiszer-feldolgozó tevékenységgel egészítsék ki és plusz bevételekhez jutva fenntartható módon javítsák jövedelmi helyzetüket, versenyképességüket.

A LEADER forrás támogatott intézkedése eredményeként a térség vándorlási különbözeteinek csökkentése, vagy ideális esetben a tendencia megfordítása a cél a tervezési időszak végére. A demográfiai jellemzőkben a korfa tekintetében javulás elérése az aktívkorú népesség arányának növekedése szempontjából. Új, a közösségek szempontjából hasznos termelő és szolgáltató vállalkozások létrejötte.

A vidékfejlesztési program pályázatai révén több, alacsony kvalifikációt igénylő munkahely létesítését és középtávú fenntartását eredményezi. A szabad munkaerő képzettségi színvonalához igazodó munkahelyek létesítése hozzájárul az esélyegyenlőség megteremtéséhez.

Bővül és javul a térség településein, kistérségi központjaiban a lakosság által igényelhető szolgáltatások köre. A várhatóan az eredményes pályázatok, megfelelő eloszlás esetén hozzá fognak járulni az élhetőbb Zemplén kialakulásához.

A térségbe látogató idegenforgalmi szereplők által eltöltött vendégéjszakák száma a tervezési időszak végére 20%-kal emelkedik. Az így megemelkedett vendégéjszakákból származó plusz bevétel hozzájárul a térségi idegenforgalom hosszú távú fenntarthatósági fejlődéséhez. A pályázati támogatásokkal elősegített térségi rendezvények és fejlesztések a rendszeresen ismétlődő programok alapjaivá válnak.

Összehangolt és színvonalas marketinggel támogatott, turisztikai látványosságként értékesíthető kulturális és szabadidős programok kínálati köre bővül, a civil szféra aktívan bekapcsolódik ezek szervezésébe, megrendezésébe. Az intézkedés keretében pályázható forrás a turisztikai attrakciók fenntartható fejlesztését alapozza meg.

Az ökológiai és ökonómiai érdekek fenntartható módon összehangolásra kerülnek, s ennek révén javul a térség ökoturisztikai potenciálja. A fenntartható látogatóbarát, irányított turisztikai idegenvezetéssel elérhető, hogy akár 50%-kal is növekedhet az érintett területek turisztikai látogatottsága, miközben a környezetterhelés a jelenlegi szinten marad.

A hátrányos helyzetűek és fogyatékkal élők foglalkoztatásában előrelépés következik be, azáltal, hogy a támogatás felhasználása révén fenntartható módon megerősödnek a célcsoportot foglalkoztató vállalkozások, non-profit szervezetek. Járulékos eredmény, hogy ezen intézkedés eredményeként az érintettek kikerülnek a segélyezési rendszerből.

3.3 A HVS fő célkitűzései

Stratégiai célunk az életminőség javítása a térség gazdasági és természeti erőforrásaira alapozva **vidék-, gazdaság- és vállalkozásfejlesztési programok serkentésével, új munkahelyek teremtésével, a meglévők megerősítésével**. A komplexitás érdekében harmonizálást végeztünk az ÚMVP-n kívüli programokkal, melyek társadalmi, gazdasági szempontból forrás kiegészítést eredményeznek.

A lehetőségeken túl azon problémákat – tőkehiányos mikro-vállalkozások, munkahelyteremtés vs. munkanélküliség, szakképzetlenség, elvándorlás, térségi szociális helyzet, hátrányos megkülönböztetés – emeltük be megoldási javaslatokkal, melyek jelentős visszahúzó hatással vannak közösségünkre.

A HVS a vidéki gazdasági élet fejlődését a térségi mikro-vállalkozások megerősítésével, munkahelyteremtéssel, innovatív ötletek támogatásával, valamint a kiaknázatlan turisztikai potenciállal kívánja elérni. **A stratégia kiemelt szempontja a fenntarthatóság és értékteremtés, valamint az épített és természetes környezet irányított védelme**. A településrekonstrukción keresztül hozzájárul a helyi identitás erősítéséhez, kiemelt szempontként kezelve az esélyegyenlőséget, előítéletek oldását.

A stratégia megvalósítása partnerséget, folyamatos információbiztosítást követel meg a közösség minden tagjától.

Célkitűzéseink a Helyzetelemzésben részletesen azonosított fejlesztési szükségletekhez kapcsolódnak:

1. Helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés a hozzáadott érték növelése, alternatív jövedelemszerző tevékenységek támogatása

A HACCS területén helyben megtermelt mezőgazdasági termékek (zöldség, gyümölcs, lekvár, gyümölcslé, pálinka, szörp, hús, tejtermék, méz, stb.) feldolgozása érdekében felmerülő fejlesztések támogatása, az esetleges kiszolgáló épületek létesítésének, a termeléshez szükséges eszközök beszerzésének a támogatása, valamint mozgó elárushelyek létesítésének segítése új munkahelyek teremtésének az érdekében, továbbá a Helyi Akciócsoport területén helyi termékek előállításával foglalkozó vállalkozások kisértékű tárgyi eszközbeszerzésének támogatása termékeik megfelelő minőségű előállítása érdekében.

A célkitűzéshez sorolt intézkedések (5 db): Helyi mező- és erdőgazdálkodás, állattenyésztés, vadgazdálkodás, tájjellegű termelési, mint feldolgozó és értékesítő kapacitás fejlesztése; Helyi nyersanyagokra épülő élelmiszer feldolgozás, házi- és kisipar minőségi fejlesztése, értékesítési rendszerük megszervezése; Helyi közösség számára hasznos vállalkozások, projektek támogatása; Helyi vállalkozások versenyképes együttműködés támogatása; Helyi bio- és megújuló-energia hasznosításra épülő fejlesztések.

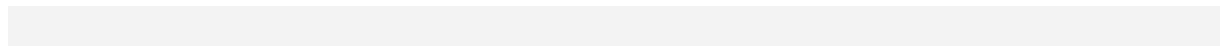
2. Foglalkoztatás bővítése: munkahelyteremtés a vállalkozások indításának és a fejlesztés ösztönzésével

A célkitűzésen belül a térségi felméréseink alapján az alább felsorolt intézkedéseket (4 db) kívánjuk támogatni: Élőmunka igényes helyspecifikus termelő – szolgáltató tevékenységek fejlesztése; Mezőgazdasági termelésből való kilépés támogatása; Munkahelyteremtés a hátrányos helyzetűek és fogyatékkal élők foglalkoztatásának bővítésére; Helyi szükségletekhez igazodó közmunka jellegű programok a munka világába való visszatérés támogatására.

- 3. Humánerőforrás – fejlesztés:** versenyképes tudás és műveltség növelésével, térség-specifikus oktatási programok indításával
A közösség fontosnak tartja a civil társadalom megerősítését, településeken belüli és kistérségek, térségek közötti párbeszéd beindítását. A célkitűzéshez sorolt intézkedések (6 db):
Helyi oktatási-szakképzési kínálat és feltételek fejlesztése; Helyi egészségügyi és szociális szolgáltatások körének bővítése; Hátrányos helyzetűek és fogyatékkal élők foglalkoztathatóságának javítása; Kulturális értékek és hagyományok, hitélet ápolása; Civil szervezetek, kezdeményezések, együttműködések segítése; A térségi, települési és személyes identitás és kohézió megerősítése.
- 4. Helyi infrastruktúra– és szolgáltatásfejlesztés:** térség fizikai elérhetőségének és belső szolgáltatási struktúrájának javítása
A célkitűzésen belül a térségi felméréseink alapján az alább felsorolt intézkedéseket (6 db) kívánjuk támogatni: Helyi közlekedési infrastruktúra minőségének javítása (ÉMOp, KÖZOP); Helyi vonalas infrastruktúra rendszerek felújítása, hiányzók kiépítése, Hátrányos helyzetűek és fogyatékkal élők infrastrukturális életfeltételeinek javítása; Határátjárhatóság infrastrukturális és közlekedési feltételeinek megteremtése (ETE); Infrastrukturális rendszerek határon átívelő kapcsolatainak megteremtése (ETE); Vízitourizmus és hajózásfejlesztés.
- 5. Természeti erőforrások és a környezeti értékek védelme, fenntartható hasznosítása**
Fenntartható, környezettudatos fejlődés kutatása a helyi adottságok feltárásával. Nagy hangsúlyt kell fektetni a megújuló, környezetbarát energia hasznosítására (napenergia, szélenergia, geotermikus energia, egyéb megújuló energia).
A célkitűzéshez sorolt intézkedések (5 db): Helyi természeti értékek védelmének és (turisztikai) hasznosításuknak segítése; Helyi léptékű környezetvédelmi beruházások, programok kimunkálása és megvalósítása; Környezettudatos gazdálkodás- és vállalkozásfejlesztés; A környezettudatos szemléletű gazdálkodásra és életre nevelés kialakítása; Helyi katasztrófavédelmi kezdeményezések megvalósítása.
- 6. Élhetőbb környezet kialakítása, térségi együttműködés támogatása - örökségvédelem**
A falufejlesztési, vidéki örökségvédelmi és egyéb fejlesztések, valamint egyéb célkitűzések megvalósítása hozzájárulnak a vidéki életminőség javításához.
A célkitűzéshez sorolt intézkedések (7 db): Helyben hiányzó alapszolgáltatások fejlesztése; Kulturális és szabadidős szolgáltatások fejlesztése; Helyi média fejlesztése; Szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatása; Társadalmi tőke erősítése – konfliktuskezelés; Településképet javító kisléptékű településfejlesztés támogatása; Helyi értékek és örökség feltárása, megőrzése és védelme.

3.4 A HVS intézkedései

- Kidolgozás alatt!

4. A HVS-val kapcsolatos intézkedések

- Kidolgozás alatt!

4.1 Nyilvánossági intézkedések, projektötlet-gyűjtés

4.2 A HVS végrehajtása

5. Mellékletek

- Kidolgozás alatt!

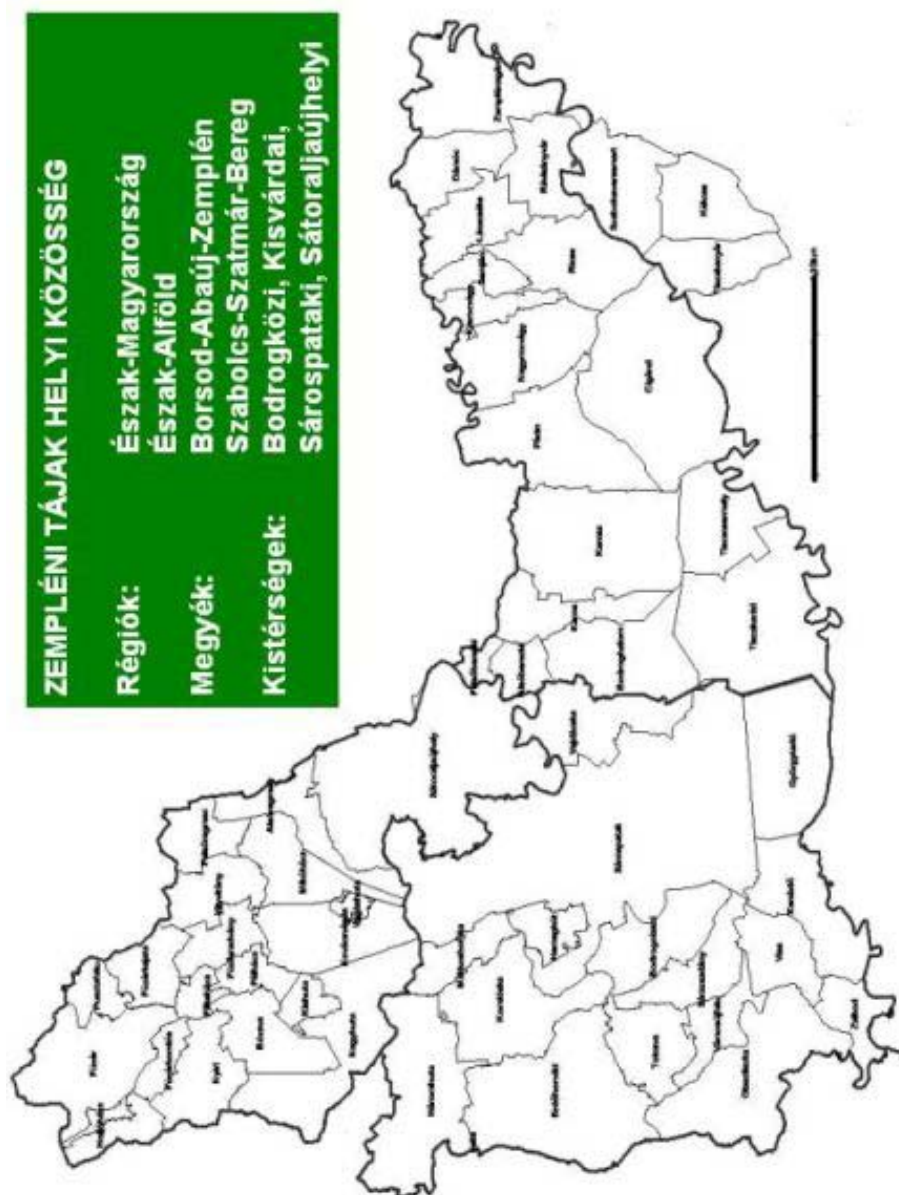
5.1 A HVS felülvizsgálat során végzett tevékenységek

5.2 Pénzügyi táblázatok, forrásallokáció

5.3 A nyilvánossági intézkedésekre vonatkozó igazoló dokumentumok

5.4 Térképek (a térség természeti, egyéb adottságait bemutató térképek)

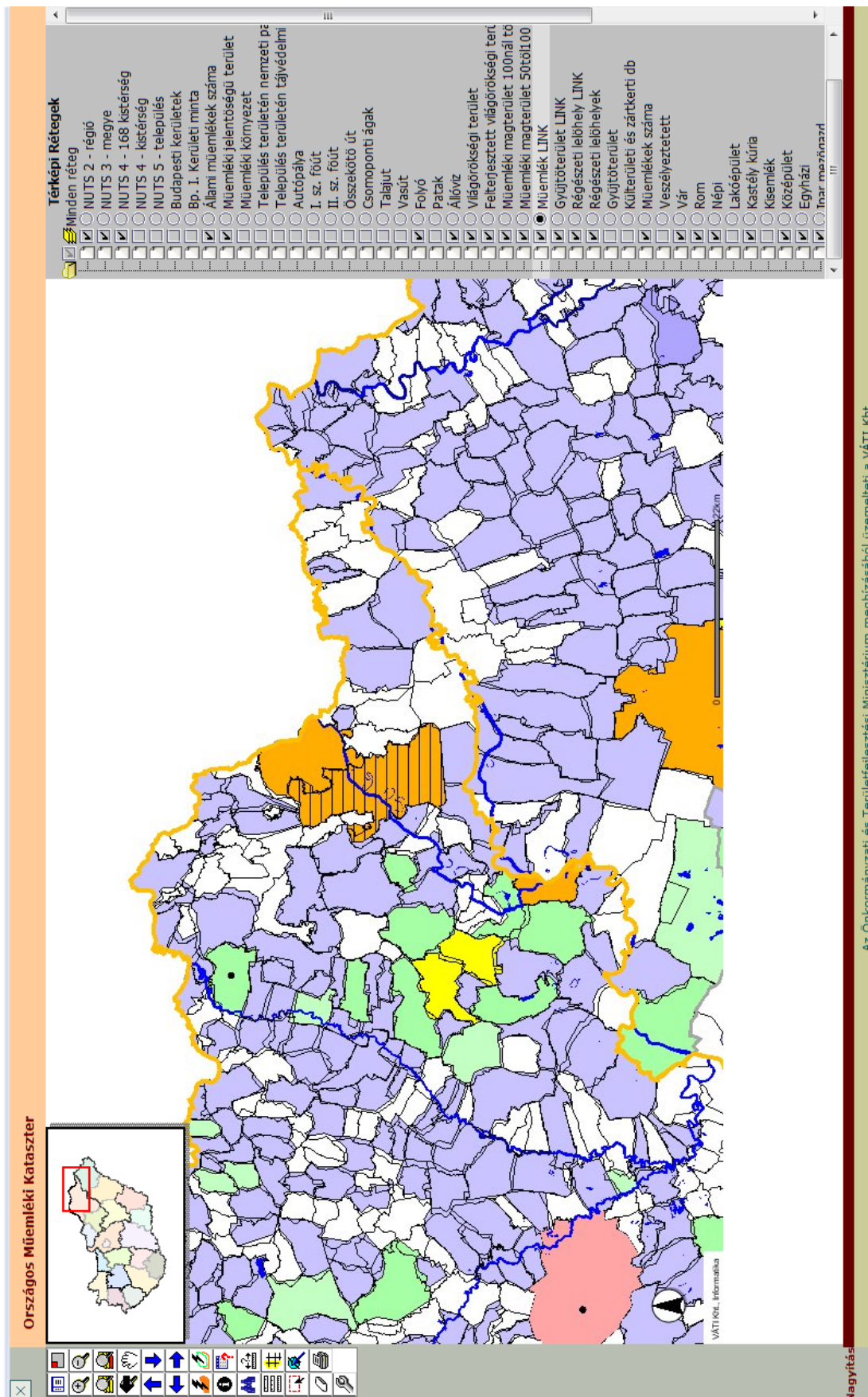
5.4.1 Zempléni Tájak LEADER Akciócsoport területe:

5.4.2 Zempléni Tájak LEADER Akciócsoport védett területei:

5.4.3 Zempléni Tájak LEADER Akciócsoport kiemelten védett épített örökségei:

5.5 Táblázatok (statisztikai adatok összefoglaló táblázatai)

1.sz táblázat: Non-profit szervezetek a térségben

Non-profit szervezetek a térségben			
Non-profit szervezet típusa	Számuk a térségben	Non-profit szervezet típusa	Számuk a térségben
Kultúrával kapcsolatos tevékenység	19	Környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenység	7
Vallással kapcsolatos tevékenység	7	Településfejlesztéssel, lakásüggyel kapcsolatos tevékenység	24
Sporttal kapcsolatos tevékenység	44	Gazdaságfejlesztéssel, munkaüggyel kapcsolatos tevékenység	5
Szabadidővel kapcsolatos tevékenység	35	Jogvédelemmel kapcsolatos tevékenység	4
Oktatással kapcsolatos tevékenység	41	Közbiztonság védelmével kapcsolatos tevékenység	17
Kutatással, tudományokkal kapcsolatos tevékenység	1	Többcélú adományosztással kapcsolatos tevékenység	2
Egészségüggyel kapcsolatos tevékenység	3	Nemzetközi kapcsolatok	1
Szociális ellátással kapcsolatos tevékenység	16	Szakmai, gazdasági érdekképviselettel kapcsolatos tevékenység	11
Polgárvédelemmel, tűzoltással kapcsolatos tevékenység	8	Politikai tevékenység	1

2.sz táblázat: Hátrányos és nem hátrányos helyzetű települések (2009) besorolása

A Zempléni Tájak HACS 55 településéből a 311/2007. Korm. Rendelet szerint 50 hátrányos helyzetű.

Bodrogköz: Alsóberecki (830), Bodroghalom (1475), Cigánd (3282), Dámóc (399), Felsőberegkei (313), Karcsa (1980), Karos (533), Kisrosvány (206), Lácacséke (388), Nagyrosvány (727), Pácin (1542), Révleányvár (556), Ricse (1825), Semjén (521), Tiszacsermely (491), Tiszakarád (2605), Zemplénagárd (846), Kékcse (1638), Szabolcsveresmart (1625), Tiszakanyár (1738)

Hegyalja: Bodrogolaszi (1012), Erdőhorváti (649), Györgyarló (628), Háromhuta (152), Hercegekút (685), Kenézlő (1403), Komlóska (320), Makkoshotyka (958), Olaszliszka (1739), Sárazsádány (272), Sárospatak (13291), Tolcsva (1920), Vajdácaska (1333), Vámosújfalú (840), Viss (751), Zalkod (275),

Hegyköz: Alsóregmec (217), Bózsva (196), Felsőregmec (336), Filkeháza (130), Füzér (477), Füzérkajata (128), Füzérkomlós (384), Füzérradvány (356), Kishuta (316), Kovácsvágás (660), Nyíri (444), Pusztafalu (231), Vágáshuta (90), Vilyvitány (284)

Nem hátrányos helyzetű települések:

Hegyköz: Hollóháza (1032), Nagyhuta (68), Mikóháza (563), Pálháza (1143), Sátorajújhely (284)

5.6 A térségre vonatkozó egyéb stratégiák listája

Sárospataki kistérség:

Kistérségi Cselekvési Terv 2007-2008

Terv típusa, tárgyköre: koncepció, egyéb

Elfogadás éve: 2007

Hatályos: 2008

A Sárospataki Kistérség Foglalkoztatási Stratégiája

Terv típusa, tárgyköre: koncepció, egyéb

Elfogadás éve: 2005

Hatályos: 2010

A Sárospataki Kistérség Középtávú Környezetvédelmi Koncepciója

Terv típusa, tárgyköre: koncepció, környezetvédelem

Elfogadás éve: 2005

Hatályos: 2010

A Sárospataki Kistérség Turizmusfejlesztési és Turizmusmarketing Programja

Terv típusa, tárgyköre: koncepció és program, turizmus

Elfogadás éve: 2005

Hatályos: 2010

A Sárospataki Kistérség Felzárkóztatási Fejlesztési Programja

Terv típusa, tárgyköre: koncepció és program, egyéb

Elfogadás éve: 2004

Hatályos: 2010

Sárospatak és Térsége Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Stratégiai Program 2004-2006

Terv típusa, tárgyköre: koncepció, agrárstruktúra- és vidékfejlesztés

Elfogadás éve: 2004

Hatályos: 2006

Sárospataki kistérség programja a leghátrányosabb helyzetű kistérségek támogatása keretében

Terv típusa, tárgyköre: program, egyéb

Elfogadás éve: 2008

Hatályos: 2013

A Tisza-térség integrált fejlesztési programjának kistérségi továbbtervezése. 2005.

Terv típusa, tárgyköre: program, agrárstruktúra- és vidékfejlesztés

Elfogadás éve: 2005

Hatályos: 3-6 év

Sátoraljaújhelyi kistérség:

A sátoraljaújhelyi kistérség közoktatási esélyegyenlőségi programja. 2008.

Terv típusa, tárgyköre: program, egyéb

Elfogadás éve: 2008

Hatályos: 3-6 év

A sátoraljaújhelyi kistérség ifjúsáspolitikai koncepciója és cselekvési terve 2008.

Terv típusa, tárgyköre: koncepció és program, egyéb

Elfogadás éve: 2008

Hatályos: 3-6 év

A sátoraljaújhelyi kistérség foglalkoztatási stratégiája 2006.

Terv típusa, tárgyköre: program, egyéb

Elfogadás éve: 2006

A sátoraljaújhelyi kistérség turisztikai fejlesztési koncepciója. 2005.

Terv típusa, tárgyköre: koncepció, turizmus

Elfogadás éve: 2005

A Sátoraljaújhelyi kistérség középtávú gazdaságfejlesztési stratégiája. 2005.

Terv típusa, tárgyköre: program, gazdaságfejlesztés

Elfogadás éve: 2005

A Bodrogköz-Hegyköz Területfejlesztési Önkormányzati Társulás komplex felzárkóztatási fejlesztési programja. 2004.

Terv típusa, tárgyköre: program, területfejlesztés

Elfogadás éve: 2004

Hatályos: aktualitását veszítette

Gazdaságfejlesztési koncepció és program. (Hegyközi Területfejlesztési Szövetség 2002.)

Terv típusa, tárgyköre: koncepció és program, gazdaságfejlesztés

Elfogadás éve: 2002

A Sátoraljaújhelyi kistérség agrárstruktúra- és vidékfejlesztési stratégiai programja (SAPARD). 1999.

Terv típusa, tárgyköre: program, agrárstruktúra- és vidékfejlesztés

Elfogadás éve: 1999

Hatályos: aktualitását veszítette

A sátoraljaújhelyi kistérség Szociális szolgáltatástervezési koncepciója 2008.

Terv típusa, tárgyköre: koncepció, szociális

Elfogadás éve: elfogadás alatt

Hatályos: 3-6 év

Bodrogközi kistérség:

Komplex kistérségi felzárkóztató program

Terv típusa, tárgyköre: program, területfejlesztés

Elfogadás éve: 2008

Hatályos: 2015

Bodrogközi LEADER Akciócsoport Helyi Vidékfejlesztési Terve

Terv típusa, tárgyköre: program, területfejlesztés

Elfogadás éve: 2006

Hatályos: 2009

Stratégiai Program 2007-13

Terv típusa, tárgyköre: program, területfejlesztés

Elfogadás éve: 2006

Hatályos: 2013

Pácin - Karcsa mikrorégiós turisztikai fejlesztési program

Terv típusa, tárgyköre: program, turizmus

Elfogadás éve: 2005

Hatályos: Nincs időbeni korlátja

Bodrogköz-Hegyköz komplex felzárkóztatási és fejlesztési program

Terv típusa, tárgyköre: program, területfejlesztés

Elfogadás éve: 2004

Hatályos: Nincs időbeni korlátja

Kisvárdai kistérség:

A Kisvárdai Kistérség Komplex Fejlesztési Konceptiója

Terv típusa, tárgyköre: koncepció, területfejlesztés

Elfogadás éve: 2006

5.7 Fenntarthatósági alapelvek

- Kidolgozás alatt!